

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра історії філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛІПА

« 31 » 08 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ СЕРЕДНІХ ВІКІВ ТА ДОБИ ВІДРОДЖЕННЯ

для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 031 Релігієзнавство
освітній рівень перший (бакалаврський)
освітня програма Релігієзнавство
спеціалізація -
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2021/2022
Семестр III
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання
Та оцінювання українська
Форма заключного контролю
залік

Викладачі: Гнатівська Ганна Василівна, к.ф.н., доцент кафедри історії філософії

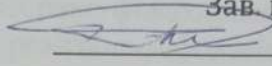
Пролонговано: на 20 21 / 20 22 н.р. Гнатівська Г.В. « 31 » 08 20 22 р.

на 20 ___ / 20 ___ н.р. (_____) « ___ » 20 ___ р.

КИЇВ – 2021

Розробники: Гнатівська Ганна Василівна, к.ф.н., доцент кафедри історії філософії

Затверджено
«30» серпня 2021 р.

Зав. кафедри історії філософії

(Тарас КОНОНЕНКО)

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» 08 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

«31» серпня 2021 року

Затверджено на 2022-2023 н.р. Зр. № від 31.08.2022 р.
Маслікова І.І.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення стійкої системи знань про історію та філософський зміст творчості видатних мислителів Середньовіччя та доби Відродження та оволодіння загальними методологічними засадами їх історико-філософського дослідження.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** загальну хронологію та зміст основних історичних подій в Середніх віках;
2. **Вміти** здійснювати початковий аналіз змісту філософських першоджерел;
3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Філософія середніх віків та доби Відродження» знайомить студентів зі змістом філософської творчості видатних мислителів Середніх віків та доби Відродження в їх історичному та культурному контексті. Визначаються предмет, завдання, теоретичні основи, загальна методологія та основні напрямки досліджень філософії Середньовіччя. Окреслюються ключові засади виникнення філософської думки Ренесанса. Формуються навички розуміння і тлумачення філософських розмислів видатних мислителів Середньовіччя, виявлення їх історичного зв'язку та пояснення теоретичних витоків.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань з історії розвитку філософської думки середніх віків та доби Відродження. В результаті навчання студенти мають засвоїти перелік ключових історико-філософських лексичних одиниць (лем) дослідження; сформувати власний лексикон з історії філософії Середньовіччя та мати навички його застосування в науково-практичній діяльності. Здобути навичку здійснення початкового історико-філософського аналізу творів видатних мислителів середніх віків та доби Відродження, та аргументованого викладу їх змісту.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ФК 2. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. Здатність виявляти потенційні зв'язки предметних знань релігієзнавства і їх застосування при аналізі актуальних суспільних проблем.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і методи навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	періодизацію і ключові події та напрями історії середньовічної філософії;	Лекція, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	10

1.2	основні параметри і загальну специфіку передумов виникнення філософської думки в Середньовіччі та Відродженні;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	10
1.3	основні постулати філософських розмислів мислителів Середньовіччя;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	10
1.4	специфіку та основний зміст філософської думки Відродження;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота	10
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання основних джерел з вивчення історії філософії Середньовіччя та пояснювати специфіку їх історичного дослідження;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота	5
2.2	пояснювати теоретичні витoki та генетичний зв'язок філософського доробку філософів середніх віків;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, конспект першоджерел, контрольна робота	5
2.3	пояснювати проблемне підґрунтя та специфіку філософської культури Відродження;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, конспект першоджерел, контрольна робота	5
2.4	чітко і аргументовано визначати ключові лексичні одиниці історії філософії Середніх віків та доби Відродження.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, контрольна робота	5
	комунікація:			
3.1	демонструвати здатність до вільної комунікації мовою навчання;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, конспект першоджерел	4
3.2	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернетресурсів, читання новітніх історико-філософських досліджень в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, конспект першоджерел	4
3.3	презентувати результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінари	Усні доповіді	4
3.4	брати участь у фахових дискусіях в процесі аудиторної роботи;	Лекція, семінари	Дискусії	4
3.5	вести полеміку стосовно питань інтерпретації філософської	Семінари	Дискусії	4

усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	семестру, згідно з графіком навчальних занять. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді		
Самостійна робота	До теми 2, 3, 5, 7: Самостійна робота з текстами - конспект першоджерел (Додаток самостійної роботи студента) до кінця листопада.	«3» x 4 = 12	«5» x 4 = 20
Підсумкова контрольна робота	До тем 1-7	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка дисципліни	3	60	100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь:

10 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов’язкову та додаткову літературу;

8 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов’язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності;

5 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу. Має у відповіді суттєві неточності;

3 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

Доповнення / участь в дискусіях:

5 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

4 бали – доповнення змістовне,

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

2. Самостійна робота (конспект):

5 балів – студент опрацював необхідний текст із вірно оформленим цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями.

3 бали – студент законспектував текст без належного обсягу і якості цитування.

3. Підсумкова контрольна робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність,

достовірність, незаангажованість підсумкової контрольної роботи;
 15-13 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, демонструє самостійність та достовірність підсумкової контрольної роботи. Допускаються несуттєві неточності;
 12-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань у вирішенні поставлених завдань, робота містить суттєві неточності;
 5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі.

7.3 Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1	Тема 1. Вступ до філософії середніх віків.	4	4	5
2	Тема 2. «Донікейська» патристика.	6	6	5
3	Тема 3. Філософська спадщина Августина Аврелія та Северина Боеція. .	4	4	5
4	Тема 4. Рання схоластика.	2	2	3
5	Тема 5. Середня схоластика.	3	3	5
6	Індивідуальна самостійна робота: дослідження – конспектування філософських першоджерел Стародавності.			27
7	Тема 6. Пізня схоластика.	5	7	5
8	Тема 7. Філософія Відродження.	4	4	5
	Підсумкова контрольна робота	2		
	ВСЬОГО	30	30	60

Загальний обсяг **120 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **30 год.**

Самостійна робота - **60 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. Александрова О.В. Філософія Середніх віків та доби Відродження. – К., 2002.
2. Історія філософії: Словник/ За ред. В. І. Ярошовця. – К., 2012.
3. Історія філософії: Підручник/ За ред. В.І.Ярошовця. – К., 2010.

Додаткова:

4. Абеляр П., «Історія моїх страждань». — Львів: Літопис, 2004. — 136 с.
5. Абу Наср аль-Фарабі. Послання, що вказує шлях до щастя*[три шляхи до щастя]./ пер. Якубовича М.// Sententiae – Вип. 1., 2017. – 93-104.
6. Ансельм Кентерберійський Монологіон. Прослогіон. Видавництво УКУ, 2012. – 384 с.
7. Баумейстер А. Світло інтелекту й світло слави: метафізика пізнання у Св. Томи Аквінського// Sententiae XXIII (№ 2 – 2010)
8. Баумейстер А. Тома Аквінський: вступ до мислення. Бог, буття і пізнання. — К. : Дух і Літера, 2012. — 408 с.
9. Блаженний Августин. Про Місто Боже. – 2005. - № 4. – С. 21.
10. Боецій. Розрада від філософії/ пер. /А.Содорма – Львів. Апріорі, 2019. – 208.
11. Бокал Г.В. Історико-філософське визначення поглядів Абеяра на проблему універсалій// Мультиверсум. Філософський альманах : зб. наук. праць. Вип. 34. — К., 2003.
12. Бокал Г.В. Проблема універсалій у філософії Ансельма Кентерберійського // Вісник Київського університету. Серія: Філософія. Політологія. – Вип. 1(111). – К., 2013. – С.10-14.
13. Джованні Піко д'Ерландо Мірандола Промова про гідність людини// Всесвіт. - 2013.
14. Еко У. Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Історія. Філософія. Наука і техніка –Х.: Фоліо, 2020. – 528.
15. Жуковський В. Святий-“єретик” Григорій Палама про внутрішнє буття пресвятої трійці // VOX PATRUM 37 (2017) – 569-592.
16. Жюльєн Грін. Брат Франциск / Серія: Життєписи — Франциск Асизький. — Київ: Юніверс, 2006. — 296 с.
17. Кондзьолка В. В. Історія середньовічної філософії. – Львів : Світ, 2001. – 320 с
18. Котусенко В. В. Етичний вимір томістичної аналогії / В. В. Котусенко // Магістеріум. Історико-філософські студії. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – Вип. № 23. – С. 8-13.
19. Мор Т., Кампанелла Т. Утопія. Місто Сонця. — К.: Дніпро, 1988.
20. Отці Церкви про багатство і бідність - Львів : Видавництво Українського Католицького Університету, 2018. 360 с.
21. Патрологія: життя, письма і вчення Отців Церкви. — Львів: Свічадо, 1998. -134—147 ст.
22. Піч Р. Майстер Екгарт: основні риси його містики й метафізики// Sententiae – 2021. – Вип. 3. - С. 32-55.
23. Саковська О. Фома Аквінський про рух і місце на основі філософії природи Стагірита// Мультиверсум № 3-4 (2017) – С.77-87
24. Святий Августин. Сповідь. - Львів: Свічадо. – 2008
25. Сповідь/ Святий Августин — Харків: Фоліо, 2012. — 346 с.
26. Тома Аквінський. Коментарі до Аристотелевої «Політики» / Тома Аквінський ; [пер. з лат. О. Кислюк ; авт. передм. В. Котусенко]. – 2-е вид. – К. :Основи, 2003. – 796 с
27. Честертон К. Г. Святий Франциск Асизький. — Видавництво «Свічадо», 2018. — 144 с.
28. Чорноморець Ю. П. Візантійський неоплатонізм від Діонісія Ареопагіта до Геннадія Схоларія: монографія - К.: Дух і літера, 2010.

29. Чорноморець Ю.П. Методологія теологічного мислення у творах св. Максима Сповідника *Sententiae* 2013. Випуск 1. 42-50.
30. Шпідлік, Томаш. Духовність грецьких і східних отців [Текст] / Т. Шпідлік, І. Гаргано ; пер. Я. Приріз, Р. Паранько. - Л. : Свічадо, 2006. - 144 с.
31. Якубович М. Співвідношення «знання – дія» у філософській думці ісламського світу // Філософські пошуки. Сучасні аспекти співвідношення філософії і науки. – Львів-Одеса: Cogito-Центр Європи, 2008. – Випуск XXVII. – С. 330-340.

Інтернет ресурси

32. "John Scottus Eriugena". The Stanford Encyclopedia of Philosophy. Metaphysics Research Lab, Stanford University. 2019. <https://plato.stanford.edu/entries/scottus-eriugena/>
33. Hackett, Jeremiah, "Roger Bacon", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Summer 2020 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/sum2020/entries/roger-bacon/>
34. Marsilio Ficino// Stanford Encyclopedia of Philosophy <https://plato.stanford.edu/entries/ficino/>
35. Pessin, Sarah, "The Influence of Islamic Thought on Maimonides", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Spring 2016 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/spr2016/entries/maimonides-islamic/>
36. Peter Abelard // Stanford Encyclopedia of Philosophy <https://plato.stanford.edu/entries/abelard/>
37. Баумейстер А. Онтологічний аргумент: від Ансельма до наших днів// <https://innasavynska.files.wordpress.com/2018/10/d0bed0bdd182d0bed0bbd0bed0b3d196d187d0bdd0b8d0b9-d0b0d180d0b3d183d0bcd0b5d0bdd182-d0b2d196d0b4-d0b0d0bdd181d0b5d0bbd18cd0bcd0b0-d0b4.pdf>
38. Скрицька Н. Метафізична сутність бога у філософії Іоанна Дунса Скота// <http://dspace.bsmu.edu.ua/bitstream/123456789/14356/1/3.pdf>